gemeente Weststellingwerf

Zaaknummer: 0098204811
Documentnummer: 0098653814

Raadsvoorstel

ALGEMENE GEGEVENS	
Agendapunt	Flankerende maatregelen diftar+
Portefeuillehouder	den Hartigh
Griffier	0561-691**220**
BIJLAGEN	
Aantal bijlagen	
Begrotingswijziging	
Stukken ter inzage	

ONDERWERP

Doelgroepenbeleid, compensatie- en flankerende maatregelen diftar+

REDEN VOORSTEL

☒ Kaderstellen
☐ Controleren
☐ Budget autoriseren
☐ Consulteren
☐

B&W STELT DE RAAD VOOR OM

A. In te stemmen met de voorgestelde compensatiemaatregelen en flankerend beleid.
B. Hiervoor jaarlijks € 50.000 ter beschikking te stellen en de kosten hiervan op te nemen onder de afvalstoffenheffing.
C. Het staande budget voor flankerend beleid aan te wenden voor de aanschaf van keukenemmertjes voor het inzamelen van GFT-e. Kosten naar schatting circa € 25.000, -.

Aan de gemeenteraad

INLEIDING
Met het vaststellen van de strategienota Grondstoffen in de gemeenteraad van 7 juni 2021 (*agendapunt 13: Grondstoffenbeleid gemeente Weststellingwerf 2021*) is een belangrijke stap richting een circulaire economie gezet. Hierin staat het nastreven van de VANG-doelstellingen. VANG staat voor **V**an **A**fval **N**aar **G**rondstoffen. Het doel is om geen afval meer te verbranden maar als grondstof opnieuw te gebruiken. Door grondstoffen beter te scheiden, vermindert de hoeveelheid restafval en daarom is besloten om diftar+ in te voeren. In de gemeenteraad van 29 januari 2024 is besloten om de inzameling van het huishoudelijk restafval binnen de nieuwe diftar+ systematiek over te dragen aan Fryslan Miljeu (inzameltak Omrin, verder in dit stuk benoemd als Omrin).

Het jaar 2025 zal vervolgens gebruikt worden als testjaar om de invoering van diftar+ goed te laten verlopen, inwoners inzicht en gewenningstijd te geven in de nieuwe situatie en waar nodig beleidsmatig bij te sturen om de formele ingang van diftar+ per 1-1-2026 goed te laten verlopen.

Met diftar+ heb je als inwoner gedeeltelijk zélf invloed op hoeveel je betaalt voor je afval. Je betaalt niet langer één vast bedrag. Je betaalt met diftar+ namelijk een vast basisbedrag én een variabel tarief per keer en per kilo restafval die je aanbiedt. Hoe minder afval je aanbiedt, hoe minder je verhoudingsgewijs dus betaalt. Dat is goed voor inwoners die het afval goed scheiden en zorgt er daarmee ook voor dat de kosten voor restafval als geheel dalen. Dat is op haar beurt weer goed voor de gemeentelijke lasten en de hoogte van de afvalstoffenheffing. Echter zijn er enkele doelgroepen/omstandigheden waardoor deze methodiek tot problemen kan leiden. Om die reden wordt compensatie- en flankerend beleid opgesteld. Hierbij dienen zorgvuldige afwegingen gemaakt te worden tussen het bieden van een tegemoetkoming, het principe van de vervuiler betaald en de al dan niet structurele aard van het te compenseren afval voor inwoners. Volgend uit het initiële besluit van de gemeenteraad van 7 juni 2021 is het flankerend beleid een belangrijk gedeelte van de implementatie van diftar+. Een delegatie van raadsleden is georganiseerd in een klankbordgroep om mee te denken over de compensatie- en flankerende maatregelen. De, in dit voorstel, voorgestelde maatregelen zijn tot stand gekomen in samenwerking met de klankbordgroep (in o.a. de recente bijeenkomst van 24-09-2024) en de in de bijeenkomsten opgehaalde aandachtspunten zijn meegewogen.

Het voorgestelde compensatie- en flankerend beleid zal gelijktijdig oplopen met het testjaar (per 1-1-2025) en zal tussentijds geëvalueerd en bijgesteld worden, vóór de officiële start van diftar+ per 1-1-2026. De verschillende maatregelen moeten hierbinnen passen bij de uitgangspunten van de vervuiler betaald (diftar+) en de gewenste service aan specifieke doelgroepen.

Met het oog op deze uitgangspunten wordt het volgende pakket van maatregelen voorgesteld:
1. (Gedeeltelijke) kwijtschelding voor huishoudens uit de minima doelgroep.
2. Compenseren van inwoners met structureel medisch- en incontinentiemateriaal.
3. Compenseren van inwoners die structureel zwerfafval rapen.
4. (Beperkt) aanbieden van startpakketten wasbare luiers voor (financieel kwetsbare) gezinnen met jonge kinderen.
5. Eenmalig verstrekken van een (voor inwoners) gratis keukenemmertjes voor GFT-e[1].
6. Faciliteren van een containerslot, maar voor eigen rekening van de bewoners die hierin interesse hebben.
7. Stimuleren circulaire netwerken in de gemeente.

De maatregelen worden verderop uitgelegd.

ARGUMENTEN
Er zijn er bepaalde groepen bewoners die lang niet altijd de mogelijkheid hebben om het restafval te verminderen en vanwege omstandigheden geconfronteerd worden met een grotere hoeveelheid of

[1] *GFT-e staat voor Groente-, Fruit- en Tuinafval met etensresten*

frequentie van het aanbieden van restafval. Daarnaast zijn er ook doelgroepen waarvoor de veranderende financiële kaders veel invloed gaan hebben. Voor deze doelgroepen is het flankerend en compensatiebeleid van belang. Hierin worden afwegingen gemaakt op basis van de specifieke omstandigheden van een doelgroep, de mate waarin de compensatiemaatregel past in het ‘’vervuiler betaald’’ principe en in hoeverre de maatregelen eenmalig of structureel van aard zijn. Het kan hierin voorkomen dat een bewoner tegelijkertijd aanspraak kan maken op meerdere compensatiemaatregelen. Op basis van dit afwegingskader wordt het volgende pakket van maatregelen voorgesteld:

1. **(gedeeltelijke) kwijtschelding voor minima:** in de huidige samenstelling van de afvalstoffenheffing in Weststellingwerf wordt het gehele vastrecht (en daarmee nu de gehele afvalstoffenheffing) kwijtgescholden voor huishoudens met een minima status. Deze werkwijze wordt in stand gehouden, ook na de overgang naar diftar+. Huishoudens met een minima status betalen dan per 1-1-2026 géén vast tarief van de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot de huidige situatie zal men echter wel iets gaan betalen, te weten een variabel gedeelte van de afvalstoffenheffing (volgend uit het aanbod, in aantal en kilo’s, van het restafval). Door het variabele tarief wel door te belasten worden ook deze huishoudens belast volgens het ‘’vervuiler betaalt principe’’, maar blijft de financiële impact hiervan beperkt. Aangezien dit voor minima zal betekenen dat de kosten (verhoudingsgewijs sterk) toenemen is het voorstel om hierin een gedeelte van de variabele kosten niet door te belasten. Hierbij wordt een bodembedrag vastgesteld op basis van het huishoudentype (1 of meerpersoons). Boven dat bedrag[2] worden de variabele kosten wel doorbelast aan de huishoudens in kwestie. De kaders van deze maatregel worden jaarlijks bepaald met het vaststellen van de tarieven.

2. **Compenseren van inwoners met structureel medisch- en incontinentiemateriaal:** bepaalde inwoners in de gemeente worden geconfronteerd met een structureel hoger aanbod van restafval onder invloed van medisch- en incontinentiemateriaal. Inwoners kunnen hier niets aan doen en beschikken hierin niet over andere scheidingsopties om dit afval te voorkomen. Inwoners worden hierin gecompenseerd voor het, in verhouding, hogere variabele tarief dat zij per jaar zullen moeten betalen. Inwoners ontvangen hiervoor een compensatie van € 75, - per jaar. Dit betreft een vrijstelling op het vastrecht. Inwoners betalen wel alle variabele tarieven die samenhangen met het aanbod. Inwoners met een medische indicatie hebben in Weststellingwerf de mogelijkheid om een extra minicontainer aan huis aan te vragen voor het grotere aanbod van restafval, volgend uit de medische indicatie. Deze minicontainer wordt nu door de gemeente bekostigd, dat zal ook in de nieuwe situatie zo blijven. Inwoners met een groter aanbod van restafval volgend uit de medische indicatie kunnen een aanvraag doen voor de compensatiemaatregel bij de gemeente en dienen hiervoor jaarlijks een bewijs van aanschaf aan te leveren[3]. Dit betreft een aanvraag op persoonsniveau, gekoppeld aan het thuisadres. Bedrijfsmatig kan hier geen aanspraak op gemaakt worden.

3. **Tegemoetkoming van inwoners die structureel zwerfafval rapen**: er zijn de nodige inwoners die af en toe, of veelvuldig, zwerfafval rapen. Sommige doen dat structureel in hun buurt, of als ze buiten een rondje lopen met de hond. Deze inwoners nemen dat afval nu veelal mee naar huis en gooien het thuis weg. In de nieuwe situatie, waarbij betaald wordt per keer en per kilo dat men restafval aanbiedt, is dat financieel voor deze inwoners onaantrekkelijker. Als gemeente stellen we deze inzet erg op prijs en willen we dit gedrag niet ontmoedigen. Bewoners die structureel zwerfafvalrapen kunnen zich in de nieuwe situatie melden bij het afvalbrengstation en het verzamelde zwerfafval daar kosteloos aanbieden. Hierbij gaan we uit van goed vertrouwen. De medewerkers op het afvalbrengstation houden in de gaten in hoeverre bepaalde personen wel erg vaak langskomen om misbruik te voorkomen. Met deze maatregel hoeven inwoners niet zelf te

2 Het plafondbedrag zal jaarlijks bepaald worden, tezamen met de tarieven voor de afvalstoffenheffing en kan per jaar verschillen. Met het oog op het ‘’vervuiler betaalt’’ principe is het wenselijk het plafondbedrag jaarlijks af te bouwen.

[3] In andere gemeenten was het gebruikelijk om hiervoor een indicatie van de huisarts te vragen. De laatste jaren wordt dit echter steeds minder gevraagd, dit vanwege de administratieve last die dit op huisartsen legt in relatie tot het daadwerkelijke patiëntencontact. Het alternatief is bewijslast (bon of factuur) voor de aan de aanschaf van het medische- of incontinentiemateriaal.

betalen voor het verzamelde zwerfafvalmateriaal en kunnen we monitoren om welke hoeveelheden het gaat. Inwoners die structureel zwerfafval rapen en aanbieden gaan we vervolgens ook een leuke kleinigheid geven in de vorm van een georganiseerde bijeenkomst eens per jaar en een eenmalige geste, bijvoorbeeld in de vorm van een cadeaubon.

4. **Tegemoetkoming voor gezinnen met jonge kinderen in de luiers:** inwoners met jonge kinderen worden geconfronteerd met een groter aanbod van restafval. Dit grotere aanbod wordt voornamelijk veroorzaakt door wegwerpluiers. Hiermee heeft men naar rato een groter aanbod restafval, waarvoor naar rato ook meer afvalstoffenheffing betaald moeten worden. Dit is in lijn met het vervuiler betaalt principe en men heeft (in bepaalde mate) keuzevrijheid ten aanzien van het ontstaan van dit afval. Om die reden wordt geen structurele compensatie aangeboden vanuit de gemeente. Wel wordt er, kijkend naar bepaalde (financieel kwetsbare[4]) doelgroepen in de gemeente, een aantal startpakketten wasbare luiers gefaciliteerd door de gemeente. Met wasbare luiers zijn huishoudens in staat het aanbod van restafval flink te reduceren en daarmee ook de kosten te beperken. De gemeente wil wasbare luiers bij inwoners onder de aandacht brengen en zal hierin de eerste 50 pakketten vergoeden door inwoners uit de doelgroep met lage inkomens. Jaarlijks zal geëvalueerd worden en wordt besloten of de maatregelen verlengd en/of uitgebreid worden

5. **Eenmalig verstrekken van een (voor inwoners) gratis keukenemmertje voor GFT-e**[5]: uit de huidige cijfers blijkt het restafval in Weststellingwerf nog voor een groot gedeelte te bestaan uit GFT-e. Hoewel de meeste inwoners (in ieder geval in de laagbouw) al de mogelijkheid hebben om dit te scheiden, blijkt een klein bakje voor de in keuken in andere vergelijkbare gemeenten een effectief middel te zijn om de scheiding van deze fractie te vergroten. Met deze flankerende maatregel krijgen inwoners meer opties om beter te scheiden en daarmee hogere kosten voor het restafval te verminderen. De investering (circa €5-€7,5 per bakje) is beperkt en er is sprake van directe milieuwinst en extra service voor inwoners. Hierbij is het ook belangrijk om inwoners te voorzien van praktische tips over het gebruik van een keukenemmertje, de voordelen van een verbetering van GFT-e-scheiding en het feit dat het GFT-e, in tegenstelling tot het restafval, niet apart belast wordt. Hiermee kan goed gebruik van de keukenemmer voor inwoners direct voor kostenbesparing zorgen.

6. **Faciliteren van een containerslot:** nu inwoners gaan betalen per keer dat zij de containers aan de straat zetten en het aantal kilo's restafval dat aangeboden wordt zullen inwoners willen voorkomen dat iemand anders afval in hun container doet. Het is technisch gezien mogelijk om de containers op huishouden niveau af te sluiten, zodat alleen de woningeigenaren zelf toegang tot de container hebben. De gemeente stelt inwoners die deze wens hebben in staat om een slot te laten plaatsen. Dat moet dan door Omrin uitgevoerd worden[6] en de kosten worden volledig aan de inwoners doorbelast. Op basis van ervaringen in de andere gemeenten blijkt namelijk slechts in zeer beperkte mate noodzaak te zijn voor een dergelijke maatregel en kan men door scherp te zijn op de aanbiedregels misbruik al voorkomen. De gemeente ziet het in die zin dan ook niet als een noodzakelijke compensatiemaatregel.

7. **Stimuleren circulaire netwerken:** naast alle directe compensatiemaatregelen is het voor de gemeente ook van belang om het circulaire netwerk in en rondom de gemeente te blijven versterken. Er is namelijk nog veel te winnen als het gaat om de VANG-doelstelling en het sluiten van ketens. Binnen de gemeente zijn er al wat initiatieven gaande om de circulaire gedachte verder te versterken, maar dat kan verder gestimuleerd worden. Uitgangspunt hierbij is om voort te bouwen op wat er al is en hier als gemeente een versterkende/stimulerende rol in te vervullen. Zo kunnen initiatieven vanuit bijvoorbeeld een kringloopwinkel versterkt worden, lesprogramma's

---

4 Hierbij wordt in eerste instantie gekeken naar huishoudens in de doelgroep tot 120% van het sociaal minimum.
5 GFT-e staat voor Groente-, Fruit- en Tuinafval met etensresten
6 De nieuwe minicontainers die ieder huis zal ontvangen zijn eigendom van Omrin en zijn voorzien van o.a. een chip om lediging in kader van diftar+ mogelijk te maken. Het is daarmee noodzakelijk dat een eventueel slot op de containers op een deugdelijke wijze wordt aangebracht, waarbij garantievoorwaarden intact blijven, een goede registratie mogelijk blijft en het slot geen hinder oplevert in de inzameling.

vanuit scholen rondom circulariteit gefaciliteerd worden en kunnen bewonersinitiatieven om producten te delen, gesteund worden. Uiteindelijk staat de bewustwording bij inwoners en centraal en zal de gedragsverandering uiteindelijk vanuit inwoners zelf moeten komen. Naarmate meer initiatieven ook daadwerkelijk vanuit de maatschappij komen, zal die verandering voorspoediger verlopen en langduriger in stand blijven.

KANTTEKENINGEN
Het pakket van maatregelen rondom compensatiemaatregelen en het flankerend beleid dat in dit voorstel beschreven staat wordt vanuit de afvalstoffenheffing voldaan. Hiermee worden extra kosten gemaakt die verdeeld worden over alle huishoudens in de gemeente, waarvoor alle bewoners van Weststellingwerf dan de kosten dragen.

AANPAK/UITVOERING
Het pakket aan voorgestelde flankerende en compensatiemaatregelen betreft veelal administratieve acties bij de gemeente, dan wel binnen de OWO-samenwerking. Na een positief besluit zullen de noodzakelijke voorbereidingen getroffen worden om de uitvoering in goede banen te leiden. Verder vergen de maatregelen voornamelijk een goede toelichting, die vanuit communicatief oogpunt direct na vaststelling ingevuld kan worden. De maatregelen zijn daarmee per 1-1-2025 bekend, ingeregeld en kunnen door inwoners aangevraagd worden.

Met de klankbordgroep zal gedurende het proefjaar besproken worden in hoeverre de genomen maatregelen voldoende en compleet zijn en in hoeverre er richting de formele implementatie van diftar+ aanpassingen nodig zijn. Voorstel is om hiervoor in 2025 met de klankbordgroep een tweetal bijeenkomsten te plannen (in februari en mei/juni). De eerste bijeenkomst zal vooral gericht zijn op de eerste ervaringen rondom de overgang van inzamelaar en de tweede om toe te werken naar het vaststellen van de compensatiemaatregelen voor het daadwerkelijke startjaar, rekening houdend met de ervaringen die inmiddels opgedaan zijn. Op basis van o.a. deze input zal uiteindelijk een (wijziging)voorstel naar de raad gaan voor de maatregelen per 1-1-2026.

COMMUNICATIE
Het flankerend beleid en de compensatiemaatregelen zijn gericht op verschillende doelgroepen die in meer of mindere mate hinder kunnen ondervinden van de invoering van diftar+. Deze doelgroepen beschikken veelal over meer restafval of kunnen minder invloed uitoefenen op de frequentie en/of omvang van het aanbod van restafval dat zij hebben. In de communicatie over de flankerende en compensatieregelingen zal het dan ook van belang zijn om deze doelgroepen te bereiken. Om die reden wordt er zowel algemeen (gemeentelijke website, persbericht) als gericht (Informatiebrief voor zorg- en welzijnsorganisaties, ouderenbonden, consultatiebureaus) gecommuniceerd. Dat is in lijn met het eerder vastgestelde communicatieplan. De communicatie ten aanzien van het flankerend beleid start na het vaststellen van het beleid en zal daarna met regelmaat herhaald worden.

DUURZAAMHEID
Met de invoering van diftar+ wordt invulling gegeven aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenteraad. Het aanbod restafval zal sterk verminderd worden en goed gescheiden grondstoffen zullen toenemen. Hiermee blijft de gemeente Weststellingwerf gecommitteerd aan de VANG-doelstellingen, gericht op hergebruik en de kwaliteit van gescheiden grondstoffen. Met de invulling van diftar+ komen de VANG-doelstellingen binnen bereik (zoals ook te zien is uit resultaten van buurgemeenten). De flankerende en compensatiemaatregelen zorgen ervoor dat specifieke doelgroepen hiermee niet buitenproportioneel belast worden en de effectiviteit van diftar+ vergroot wordt.

KOSTEN, OPBRENGSTEN EN DEKKING
Met het pakket van flankerende en compensatiemaatregelen zijn extra kosten gemoeid. Voor de eenmalige kosten (circa € 25.000) wordt het incidentele budget vanuit het collegeprogramma voor flankerende maatregelen aangewend. In het collegeprogramma is eenmalig € 100.000,- beschikbaar gesteld (in 2024). De structurele compensatiemaatregelen, zoals hierboven beschreven dienen gedekt

te worden vanuit de afvalstoffenheffing. Het gaat hier om een geschatte kostenpost van circa € 50.000 per jaar (omgerekend € 4,10 per huishouden). In het implementatieplan diftar+ is budget opgenomen (€ 50.000 per jaar) voor flankerende maatregelen. Vooralsnog valt de uitwerking van dit beleid binnen die berekeningen.

Burgemeester en Wethouders van Weststellingwerf,

de secretaris,	de burgemeester,
PAANS	VAN DE NADORT

Zaaknummer: 0098204811

De raad van de gemeente Weststellingwerf;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

b e s l u i t

A. In te stemmen met de voorgestelde compensatiemaatregelen en flankerend beleid.
B. Hiervoor jaarlijks € 50.000 ter beschikking te stellen en de kosten hiervan op te nemen onder de afvalstoffenheffing.
C. Het staande budget voor flankerend beleid aan te wenden voor de aanschaf van keukenemmertjes voor het inzamelen van GFT-e. Kosten naar schatting circa € 25.000, -.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van ,
de griffier, de voorzitter,